

www.ketab.ir

سلونی قبل ان تفقدونی

(تحریر نبج البلاغہ)

جدیکم

سرشناسه: جوادی آملی، عبدالله، ۱۳۱۲-

عنوان قراردادی: نهج البلاغه. فارسی. شرح. Njhjol-Balaghah. Persian. Commentaries

عنوان و نام پدیدآور: سلوئی قبل آن تفقدونی (تحریر نهج البلاغه) / عبدالله جوادی آملی -

تحقیق و تدوین: محمد علی پرهیزگار -

مشخصات نشر: قم: اسراء، ۱۳۹۸-

شابک (دوره): ۹۷۸_۶۰۰_۷۸۲۵_۷۸_۴ (جلد ۱): ۹۷۸_۶۰۰_۷۸۲۵_۷۷_۷

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

مندرجات: ج. ۱. خطبه ۱ تا ۱۵

موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - نقد و تفسیر

موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation

موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. خطبهها

موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Public speaking

شماره افزود: طهرن امیرطلب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه. برگزیده. شرح

شماره افزوده: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah

رده بندی کنگره: ۹۱۳۹۸ / ج ۱ / ۴۲۲۱ / BP ۳۸

رده بندی دیوبی: ۲۹۷ / ۹۵۱۵

شماره کتابخانه ملی: ۵۶۵۴۹۲۵

- کتاب: سلوئی قبل آن تفقدونی (تحریر نهج البلاغه) * جلد اول
- مؤلف: آیت الله جوادی آملی (دام ظلّه تعالی)
- تحقیق و تدوین: حجت الاسلام محمد علی پرهیزگار
- ناظر علمی تحقیق و تدوین: حجت الاسلام والمسلمین عبدالله موحّدی محب
- ویرایش و مقابله: حجج اسلام سعید بندعلی و محمد علی حسن زاده
- ناشر: مرکز نشر اسراء
- حروف نگاری و صفحه آرایی: پژوهشگاه علوم و حیاتی معارج
- چاپخانه: مرکز چاپ اسراء
- نوبت چاپ: ششم
- سال نشر: پاییز ۱۴۰۲ هـ. ش
- شابک (دوره): ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۲۵-۷۸-۴
- شابک (جلد ۱): ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۲۵-۷۷-۷
- تیراژ: ۵۰۰ نسخه
- قیمت: ۲/۶۸۰/۰۰۰ ریال

همه حقوق طبع محفوظ است

جهت دریافت لیست جامع آثار مرکز

نشر اسکن نمایید

آدرس: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، پلاک ۳۸

پست الکترونیک: nashresra@gmail.com

تلفن: ۳۷۷۶۵۳۵۶ - ۳۷۷۶۵۳۵۷

سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۱۱۸۲

http://nashresra.ir

115306

فهرست موضوعات

۲۳	سخن ناشر.....
۲۹	مقدمه
۵۹	چهل نَم از یک یم
	خطبه یکم
۷۳	درآمد
۷۴	فصل یکم. پیام‌های توحیدی
۷۴	گزیده شرح
۷۴	معناشناسی واژگان
۷۴	ستایش الاهی
۷۶	فرق حمد و مدح
۷۶	حمد، آغازگر کلام امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small>
۷۸	گونه‌های حمد الاهی
۷۹	ناتوانی از ثنای الاهی
۸۱	چرایی عجز آدمیان
۸۳	ناتوانی در شکرگزاری
۸۵	محال بودن فهم ذات خدا
۹۰	راه شناخت مفهوم و حقیقت وجود
۹۱	اثبات بساطت ذات الاهی و عدم تناهی
۹۲	تبیین ترکیب از عدم و وجود

- ۹۳ وصف ناپذیری خدا
- ۹۵ صفت داشتن یا نداشتن خدا
- ۹۶ فرق وصف و صفت با نعت
- ۹۷ تبیین سخنان علوی با یکدیگر
- ۹۹ تفاوت افعال و اوصاف فعلی خدا با ذات در ادراک
- ۱۰۰ عدم نسبت زمان به ذات خدا
- ۱۰۱ سلب‌های پنج‌گانه در کلام امیر مؤمنان علیه السلام
- ۱۰۲ قدرت و رحمت الاهی در آفرینش
- ۱۰۵ گزیده شرح
- ۱۰۵ دین در کلام امیر دین علیه السلام
- ۱۰۶ ۱. شناخت آفریدگار
- ۱۰۷ چیستی دین و چگونگی معرفت آن
- ۱۰۸ معرفت توحیدی
- ۱۰۹ مراتب معرفت دینی
- ۱۱۱ ۲. تصدیق هستی خدا
- ۱۱۳ تصدیق عملی در کلام امام علی علیه السلام
- ۱۱۴ ۳. یگانه دانستن معبود
- ۱۱۵ ۴. اخلاص در یکتا دانستن پروردگار
- ۱۱۶ رابطه اخلاص معرفتی با وصف کردن خدا
- ۱۱۸ ۵. کمال اخلاص در نفی صفات
- ۱۲۳ کمال اخلاص در خداشناسی
- ۱۲۴ مغایرت صفت با ذات موصوف
- ۱۲۵ شهادت هویتی و ذاتی
- ۱۲۷ نفی صفات زائد بر ذات
- ۱۲۸ پیامدهای وصف خدا به صفت زائد بر ذات
- ۱۲۹ ممنوعیت اشاره به خدا
- ۱۳۱ نفی وحدت عددی خدا
- ۱۳۳ جایگاه دخول خدا در اشیاء میان صفات الاهی
- ۱۳۴ اشاره ناپذیر بودن بسیط نامتناهی

- ۱۳۴..... عدم وصف عددی بسیط نامتناهی
- ۱۳۵..... عدم تلازم میان کثرت مفهوم و تعدّد حیثیت صدق
- ۱۳۷..... گزیده شرح
- ۱۳۷..... معناشناسی وازگان
- ۱۳۸..... خدای بی‌آغاز و بی‌پایان
- ۱۳۹..... نزاهت خدا از عدم ذاتی در بحث صفات
- ۱۴۰..... احاطه بر نظام هستی
- ۱۴۱..... حقیقت معیّت الاهی
- ۱۴۲..... تنها مقام خارج از ذات الاهی
- ۱۴۳..... چگونگی فاعلیت خدا
- ۱۴۴..... ۱. فاعلیت
- ۱۴۵..... قدرت ابزار فاعلیت
- ۱۴۷..... ۲. حرکت
- ۱۴۹..... نفی حرکت از خدا
- ۱۵۰..... دانایی و بینایی خدا
- ۱۵۱..... یکتایی خدا
- ۱۵۱..... شاهد نقل معرفتی و وزن علمی قرآن
- ۱۵۲..... اوصاف ذات و فعل الاهی در قرآن و نهج البلاغه
- ۱۵۳..... فصل دوم. راه‌های خداشناسی
- ۱۵۳..... درآمد
- ۱۵۴..... گزیده شرح
- ۱۵۴..... معناشناسی وازگان
- ۱۵۶..... آفرینش جهان
- ۱۶۰..... گزیده شرح
- ۱۶۰..... معناشناسی وازگان
- ۱۶۱..... آفرینش آسمان‌ها
- ۱۶۲..... علم الاهی امیر مؤمنان علیه السلام
- ۱۶۳..... اصول پاسخگویی چگونگی آفرینش نظام سپهری

- ۱۶۵..... گزارش قرآن از ساختار نظام سپهری
- ۱۶۸..... گزیده شرح
- ۱۶۸..... معناشناسی واژگان
- ۱۶۸..... آفرینش بادها
- ۱۷۱..... گزیده شرح
- ۱۷۱..... معناشناسی واژگان
- ۱۷۱..... ویژگی‌های آسمان
- ۱۷۵..... علوم قرآنی در نهج البلاغه
- ۱۷۷..... رهیافت فن هیأت و نجوم به علوم طبیعی
- ۱۷۹..... گزیده شرح
- ۱۸۰..... معناشناسی واژگان
- ۱۸۰..... گونه‌شناسی فرشتگان
- ۱۸۵..... تجرد و عصمت فرشتگان
- ۱۸۷..... جامعیت مقام‌های انسان نسبت به فرشتگان
- ۱۸۷..... حکم غفلت در برابر ذکر
- ۱۸۹..... گزیده شرح
- ۱۹۰..... معناشناسی واژگان
- ۱۹۰..... آفرینش انسان
- ۱۹۲..... آزمون جنّ و ملک با خلقت انسان
- ۱۹۳..... حقیقت سجده بر انسان
- ۱۹۳..... خصیصه روحانی و نفسانی روح
- ۱۹۵..... پرسش فرشتگان پیرامون خلافت آدم
- ۱۹۵..... چرایی اعتراض ابلیس
- ۱۹۶..... فرمان‌گریزی ابلیس
- ۱۹۷..... اصول شناخت حسن خلقت
- ۲۰۰..... تعامل متقابل جامعه انسانی و جهان طبیعی
- ۲۰۳..... گزیده شرح
- ۲۰۳..... معناشناسی واژگان
- ۲۰۴..... فرجام آدم علیه السلام در بهشت

- ۲۰۵.....حقیقت آزمون حضرت آدم علیه السلام
- ۲۰۶.....شیوه‌های گمراه‌سازی شیطان
- ۲۰۷.....رابطه عصمت و لغزش
- ۲۰۸.....توبه در کلام امیرمؤمنان علیه السلام
- ۲۰۸.....گونه‌شناسی هبوط و فرود
- ۲۱۰.....فصل سوم. حکمت بعثت و ضرورت امامت
- ۲۱۰.....درآمد
- ۲۱۰.....گزیده شرح
- ۲۱۱.....معناشناسی واژگان
- ۲۱۱.....نبوت عامه در کلام امیرمؤمنان علیه السلام
- ۲۱۲.....معیار صفوت
- ۲۱۴.....جایگاه وحی
- ۲۱۵.....ضرورت ارسال رسل
- ۲۱۶.....کارکرد عقل نظری
- ۲۱۷.....کاشفیت عقل و نقل از شرع
- ۲۱۸.....گزیده شرح
- ۲۱۹.....معناشناسی واژگان
- ۲۱۹.....اهداف بعثت
- ۲۲۰.....گونه‌های پیمان بشری
- ۲۲۵.....فطرت، سرمایه الهی در وجود انسان
- ۲۲۷.....عهدگیری از آفریدگان
- ۲۲۹.....چگونگی پیمان‌سپاری انسان
- ۲۳۱.....یادآوری نعمت‌های الهی
- ۲۳۲.....شکوفاسازی استعداد بشر در مستقلات عقلی
- ۲۳۶.....منزلت وحی و عقل و نقل
- ۲۳۸.....شأن عقل و شرع و وحی در نظام آفرینش
- ۲۳۸.....وجود همیشگی حجت الهی
- ۲۴۰.....اتمام حجت با فرستادن رسل

- ۲۴۱..... عدم تقابل عقل و شرع
 ۲۴۳..... گزیده شرح
 ۲۴۳..... معناشناسی واژگان
 ۲۴۴..... شناخت پیامبر و عصر بعثت
 ۲۴۵..... تفرقه مردم عصر بعثت
 ۲۴۷..... فقر فرهنگی دوره پیش از بعثت
 ۲۴۷..... گستره رسالت پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله
 ۲۴۸..... جهالت عقلی عصر نبوی
 ۲۵۰..... احکام قلمرو اسلامی
 ۲۵۲..... مرگ در فرهنگ دینی
 ۲۵۲..... سهم انسان‌های کامل از حیات
 ۲۵۳..... مفهوم ذوق موت
 ۲۵۴..... شیوه پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله در ابلاغ رسالت
 ۲۵۴..... میراث پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله
 ۲۵۶..... هم‌آوایی عترت و سنت نبوی
 ۲۵۸..... گزیده شرح
 ۲۵۸..... معناشناسی واژگان
 ۲۵۸..... بایستگی استمرار رهبری
 ۲۶۰..... رابطه خلیفه الهی و توحید ربوبی
 ۲۶۳..... علم استوار هدایت
 ۲۶۴..... برهان ضرورت استخلاف
 ۲۶۶..... گزیده شرح
 ۲۶۶..... معناشناسی واژگان
 ۲۶۷..... قرآن و فرمان‌های اسلام
 ۲۷۳..... رهاورد کتاب‌های آسمانی و انبیای الهی در بیان قرآن
 ۲۷۵..... قرآن تجلی خاص خدا
 ۲۷۶..... جمع ثقیل و سبیر بودن قرآن
 ۲۷۷..... گزیده شرح
 ۲۷۸..... معناشناسی واژگان

۲۷۸.....	رهاورد حج
۲۸۱.....	توحید مهم‌ترین ره‌آورد حج
۲۸۳.....	بهترین رهنمود حاجیان
۲۸۳.....	خصوصیت حج در میان دستورهای دینی
۲۸۴.....	ویژگی مخاطبان حقیقی تشریح فریضه حج
۲۸۶.....	اشارات
۲۸۶.....	اهمیت شناخت شأن و جو نزول خطبه‌ها
۲۸۷.....	تقطیع، مشکل ادراک معارف نهج البلاغه
۲۸۸.....	گونه‌های براهین و تعاریف خطبه یکم
۲۸۹.....	حکمت نظری و عملی در نهج البلاغه
۲۹۱.....	طریقت منطوق در معرفت‌شناسی
۲۹۲.....	حقیقت آزمایش بنده‌گان
۲۹۲.....	پنداری خرافی درباره سیر تطور فکری بشر
	خطبه دوم
۲۹۵.....	درآمد
۲۹۶.....	گزیده شرح
۲۹۶.....	معناشناسی واژگان
۲۹۶.....	حکمت ستایش
۲۹۸.....	گونه‌های عبادت
۳۰۰.....	گستره حمد خدا
۳۰۲.....	آثار حمد الاهی
۳۰۴.....	یاوربی‌نیاز
۳۰۵.....	ضرورت استعانت از خدا
۳۰۶.....	برترین دارایی
۳۰۷.....	توحید علوی
۳۰۷.....	شهادت به وجود خالق
۳۰۸.....	شهادت به زبان مشهود
۳۱۰.....	مقتضی توحید ربوبی

- ۳۱۱..... باورهای آینده‌ساز
 ۳۱۳..... گزیده شرح
 ۳۱۳..... معناشناسی واژگان
 ۳۱۴..... ویژگی‌های پیامبر اسلام ﷺ
 ۳۱۴..... اهداف بعثت
 ۳۱۶..... اهمیت منصب نبوت
 ۳۱۷..... اوصاف پیامبر خاتم ﷺ
 ۳۱۸..... امیر مؤمنان علیؑ تنها توانمند معرفی پیامبر خاتم ﷺ
 ۳۲۰..... گزیده شرح
 ۳۲۱..... معناشناسی واژگان
 ۳۲۲..... شناخت دوران جاهلی
 ۳۲۳..... فتنه جاهلی و پیامدهای آن
 ۳۲۷..... نقش پیامبر خاتم ﷺ در ساماندهی اوضاع فرهنگی - اجتماعی عصر جاهلی
 ۳۲۹..... دشواری هدایت امت جاهل و ملت غافل
 ۳۳۱..... گزیده شرح
 ۳۳۱..... معناشناسی واژگان
 ۳۳۲..... ویژگی‌های خاندان رسالت و ولایت
 ۳۳۳..... پشتوانه صیانت از قوانین الهی
 ۳۳۴..... جایگاه انسان کامل در حفاظت از گنجینه‌های الهی
 ۳۳۴..... تقسیم موجودات جهان هستی به امور نفسی و نسبی
 ۳۳۶..... حفاظت معصومان از تحریف قرآن
 ۳۳۸..... گزیده شرح
 ۳۳۹..... معناشناسی واژگان
 ۳۳۹..... سیمای فاسدان
 ۳۳۹..... تعامل میان نیت درونی و عمل بیرونی
 ۳۴۱..... راز برتری آل محمد ﷺ
 ۳۴۳..... مظهریت انسان‌های کامل
 ۳۴۴..... اتمام نعمت در غدیر
 ۳۴۷..... اعتراف به شایستگی امام علیؑ

۳۴۸.....	آیه اکمال دین در سخن امیر کلام <small>علیه السلام</small>
۳۵۱.....	متولی دین و ولی مسلمانان
۳۵۲.....	اشارات
۳۵۲.....	تقطیع، مشکل خطبه‌های امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small>
۳۵۳.....	معارف خطبه‌های نهج البلاغه

خطبه سوم

۳۵۵.....	درآمد
۳۵۸.....	گزیده شرح
۳۵۹.....	معناشناسی واژگان
۳۶۰.....	غصب آگاهانه
۳۶۱.....	مهم‌ترین عامل انسجام جامعه
۳۶۳.....	برهان انحصار امامت به امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small>
۳۶۴.....	انتخاب بد از بدتر
۳۶۶.....	گزیده شرح
۳۶۶.....	معناشناسی واژگان
۳۶۶.....	صبر مدبرانه
۳۶۷.....	صبر عاقلانه
۳۶۹.....	میراث غارت‌شده
۳۷۰.....	گزیده شرح
۳۷۰.....	معناشناسی واژگان
۳۷۱.....	خلافت موروثی
۳۷۳.....	گزیده شرح
۳۷۴.....	معناشناسی واژگان
۳۷۴.....	حاکم سرکش
۳۷۶.....	حکمران ناشایست
۳۷۷.....	گزیده شرح
۳۷۷.....	معناشناسی واژگان
۳۷۸.....	شورای نابرابر

۳۸۰	گزیده شرح
۳۸۰	معناشناسی واژگان
۳۸۱	بی تدبیری و خیانت
۳۸۳	گزیده شرح
۳۸۳	معناشناسی واژگان
۳۸۴	پیمان مشتاقانه
۳۸۴	خیانت در بیعت
۳۸۶	عدل معیار حکومت حق مدار
۳۸۸	مقام خواهی، مقدمه فساد
۳۸۹	نشانه های علم صائب الهی
۳۹۰	چهره ثابت جهان سیال
۳۹۲	گزیده شرح
۳۹۲	معناشناسی واژگان
۳۹۳	خلافت از دیدگاه امیر مؤمنان
۳۹۸	چرایی ضرورت وجود امام در نظام هستی
۳۹۹	عدم تنافی خلافت با زهد
۳۹۹	مسئولیت پذیری انسان کامل در کار بست اوامر الهی
۴۰۰	حضور مردم، بایسته انقلاب
۴۰۱	پایان ناتمام
۴۰۱	اشارات
۴۰۱	تفاوت قوانین بشری و الهی

خطبه چهارم

۴۰۵	درآمد
۴۰۶	گزیده شرح
۴۰۶	معناشناسی واژگان
۴۰۷	ظهور اسلام در تاریکی جاهلیت
۴۰۹	خاستگاه هدایت
۴۱۰	تقابل هدایت و ظلمت

۴۱۱.....	فرجام هدایت‌پذیری.....
۴۱۲.....	آزادی از قیود جاهلیت در پناه هدایت‌های اهل بیت <small>علیهم‌السلام</small>
۴۱۳.....	تعامل متقابل قلب و جوارح.....
۴۱۵.....	گزیده شرح.....
۴۱۵.....	معناشناسی واژگان.....
۴۱۶.....	پاکی مایهٔ درون‌بینی.....
۴۱۸.....	ویژگی‌های رهبری و راهنمایی.....
۴۲۰.....	گزیده شرح.....
۴۲۰.....	معناشناسی واژگان.....
۴۲۱.....	نقش امام در هدایت.....
۴۲۲.....	حق‌مداری امیر بیان <small>علیه‌السلام</small>
۴۲۴.....	ابهام‌زدایی امیر مؤمنان <small>علیه‌السلام</small> از رموز قصه‌های انبیا و اولیا.....
۴۲۴.....	بهترین سخنگوی وحی.....
۴۲۷.....	گزیده شرح.....
۴۲۷.....	معناشناسی واژگان.....
۴۲۸.....	ترس از نادانی مردم.....
۴۲۸.....	جهالت مایهٔ گمراهی.....
۴۲۹.....	فرجام شک علمی و تردید عملی.....
۴۳۲.....	اشارات.....
۴۳۲.....	آسیب‌های تقطیع خطابه‌های عسری.....
۴۳۲.....	تقوا مایهٔ حیات.....

خطبه پنجم

۴۳۵.....	درآمد.....
۴۳۵.....	گزیده شرح.....
۴۳۶.....	معناشناسی واژگان.....
۴۳۶.....	همبستگی در آشوب.....
۴۳۷.....	تقوا زمینه‌ساز وحدت.....
۴۳۸.....	لوازم نهضت.....

- ۴۹۴..... لزوم احترام به تعهدات متقابل
- ۴۹۵..... پیش‌بینی پیامبر خاتم صلوات الله علیه درباره زیبر
- ۴۹۶..... راز گمراهی زیبر
- ۴۹۶..... فرجام زیبر
- ۴۹۸..... اشارات
- ۴۹۸..... ولیجه در قرآن و سنت

خطبه نهم

- ۵۰۱..... درآمد
- ۵۰۱..... گزیده شرح
- ۵۰۲..... معناشناسی واژگان
- ۵۰۲..... دلیل هیاهوی ناکشان
- ۵۰۳..... بی‌اعتنایی به هیاهوی دشمن
- ۵۰۴..... برابری گفتار اهل بیت با کردار
- ۵۰۵..... اشارات
- ۵۰۵..... آموزه‌های ادبی در کلام علوی

خطبه دهم

- ۵۰۷..... درآمد
- ۵۰۸..... گزیده شرح
- ۵۰۸..... معناشناسی واژگان
- ۵۰۹..... فراخوان شیطان
- ۵۰۹..... شیطان در کلام امیر بیان علیه السلام
- ۵۱۰..... تفاوت پیروان شیطان از نگاه امیر مؤمنان علیه السلام
- ۵۱۱..... بصیرت امیر مؤمنان علیه السلام
- ۵۱۳..... مهم‌ترین اثر بصیرت قلبی
- ۵۱۳..... حقانیت امام علی علیه السلام
- ۵۱۵..... نزاهت همه‌جانبه امیر مؤمنان علیه السلام از التباس به باطل

۵۱۶.....	ویژگی های قرآن و عترت <small>علیه السلام</small>
۵۱۶.....	گونه های انسان در برخورد با آسیب ها
۵۱۸.....	تنها راه نجات از آسیب درون و گزند بیرون
۵۱۸.....	هشدار به سران حزب شیطان
۵۱۹.....	قاطعیت علی <small>علیه السلام</small> در برابر فتنه گران
۵۲۰.....	دافع و رافع دسیسه های شیطان
۵۲۰.....	هدف ناکثان از جنگ افروزی
۵۲۱.....	اتمام حجت قرآنی با ناکثان
۵۲۲.....	اشارات
۵۲۲.....	پیامد تقطیع خطبه های نهج البلاغه
خطبه یازدهم	
۵۲۳.....	درآمد
۵۲۳.....	گزیده شرح
۵۲۴.....	معناشناسی واژگان
۵۲۴.....	آداب جهاد
۵۲۷.....	ویژگی های بیانی امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small>
۵۲۸.....	آموزش نظامی در کلام امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small>
۵۲۸.....	تفاوت خدا با شیطان در معاملات
۵۲۸.....	بصیرت افزایی در برابر دشمن
۵۲۹.....	صلابت و استواری
۵۳۱.....	شناسایی فتنه های سیاسی
۵۳۲.....	توکل، شرط پیروزی
۵۳۳.....	توحید افعالی
۵۳۴.....	اشارات
۵۳۴.....	معارف تقطیع شده خطبه یازدهم
۵۳۵.....	برتری حسنین <small>علیهم السلام</small> بر محمد بن حنفیه
۵۳۷.....	ابن حنفیه پس از امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small>

خطبه دوازدهم

- درآمد ۵۴۳
- گزیده شرح ۵۴۳
- معناشناسی واژگان ۵۴۴
- نیت، ملاک ارزشیابی ۵۴۴
- نقش نیت در ترتب آثار عملی ۵۴۶
- شرایط نیت برای انتساب عمل ۵۴۷
- راه بهره‌مندی از گذشتگان و آیندگان ۵۴۸
- همراهی با انبیا و اولیای الهی علیهم السلام ۵۴۹
- جدایی تمتی از نیت ۵۵۰

اشارات ۵۵۲

- فقرات تقطیع شده کلام امیر مؤمنان علیه السلام ۵۵۲

خطبه سیزدهم

- درآمد ۵۵۳
- گزیده شرح ۵۵۴
- معناشناسی واژگان ۵۵۴
- پیروان حیوان ۵۵۵
- لشکر زن ۵۵۶
- ویژگی‌های زشت مردم بصره ۵۵۷
- مخاطب کلام علوی علیه السلام ۵۵۸
- نکوهش مطلق از مردم و شهر بصره ۵۵۹
- پایان سرکشی ۵۶۱

اشارات ۵۶۲

- محور فتنه‌های مستمر صدر اسلام ۵۶۲
- جامعیت احتجاج امیر مؤمنان علیه السلام در جریان جمل ۵۶۳
- خروج عایشه در آینه تاریخ ۵۶۴
- نکوهش زن در کلام امیر مؤمنان علیه السلام ۵۶۸

۵۷۲.....	شیوه‌های فهم مفهوم حدیث
۵۷۲.....	۱. معناشناسی واژگان
۵۷۴.....	۲. بررسی شأن صدور
۵۷۴.....	۳. بهره‌گیری از سنت
۵۷۵.....	توقم محرومیت زن در اسلام

خطبه چهاردهم

۵۷۷.....	درآمد
۵۷۷.....	گزیده شرح
۵۷۸.....	معناشناسی واژگان
۵۷۹.....	پست‌ترین شهرها
۵۸۰.....	بیخردی مردمان بصره
۵۸۱.....	پیامد سبک مغزی
۵۸۲.....	اشارات
۵۸۲.....	هدفمندی خطابه‌های امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small> در جریان حمله

خطبه پانزدهم

۵۸۵.....	درآمد
۵۸۶.....	گزیده شرح
۵۸۶.....	معناشناسی واژگان
۵۸۷.....	بازگرداندن بیت المال
۵۸۸.....	دادگستری امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small>
۵۸۹.....	راز عدالت‌پیشگی
۵۹۰.....	عدالت اقتصادی
۵۹۰.....	اشارات
۵۹۰.....	جایگاه عدل در استقرار حکومت
۵۹۱.....	ضرورت وحدت

فهرست‌ها

۵۹۵.....	فهرست آیات.....
۶۱۷.....	فهرست روایات.....
۶۳۹.....	فهرست اشعار.....
۶۴۱.....	فهرست اعلام.....
۶۵۱.....	فهرست کتب.....
۶۵۷.....	فهرست منابع.....

سخن ناشر

سخن، پیرامون کتاب شریف نهج البلاغه که «قرآن ثانی» و «آخ القرآن» شهرت یافته، بسیار دشوار و قلم زدن به مراتب، سخت تر است.

به اعتراف همگان، گرچه این کتاب کلام بشر و انسان زمینی است، روح ملکوتی و جان برتر از ملک صاحبش، این کتاب و کلام را در سطحی فوق کلام مخلوق نشانده است، گرچه دون کلام خالق است.

از امیر مؤمنان، علی بن ابی طالب علیه السلام در پهنای حیات شریف و زندگی عزیزش در زمان حیات حضرت رسول مکرم صلی الله علیه و آله کوچک ترین حدیث و بیانی صادر نشده، بلکه همواره چونان بچه شتری که از مادرش تبعیت می کند، تنها پیروی و اطاعت از آن مقتدای عالمیان، حضرت سید المرسلین صلی الله علیه و آله با نصب العین داشت: «اتَّبِعْهُ إِتْبَاعَ الْفَصِيلِ آثَرُ امَّه»^۱.

تمام آنچه از وجود نورانی حضرتش صلی الله علیه و آله ساطع شده، پس از ارتحال و هجرت حضرت سید الانبیاء صلی الله علیه و آله و البته بیشتر بعد از انتخاب آن حضرت به عنوان حاکم و والی جامعه اسلامی بوده است.

کتاب شریف نهج البلاغه توسط بزرگمرد جهان اسلام و دست پرورده مکتب اهل بیت، ابوالحسن محمد بن الحسین بن موسی معروف به «سید رضی» و «شریف رضی» از نامداران عرصه فقهات و ادب و شاعری قرن چهارم و حدوداً چهارصد سال پس از حیات شهید محراب، حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام فراهم آمده؛ اما ایشان نه

۱. نهج البلاغه، خطبة ۱۹۲: «ومن همواره با پیامبر بدم چونان فرزند که همراه مادر است».

به عنوان عارف، حکیم، متکلم، موزخ یا حتی سیاستمدار، بلکه صرفاً به عنوان ادیب و شاعر، به جهت بلاغت و توان والای ادبی در کلام حضرت علوی علیه السلام به چنین اقدام ارزشمندی دست زده و تاکنون از منظر جهان اسلام، به عنوان «نهج البلاغه» شناخته شده است و طبیعی است از چنین نگاهی نمی‌توان به شخصیت یگانه علی بن ابی طالب علیه السلام راه یافت و او را صرفاً از این کتاب و اثر جاوید شناخت!

با این حال، نمی‌توان همین حدّ از این اثر را که خود دریایی از معارف، حکم، اخلاق و احکام را در برداشته و می‌تواند به منبعی سرشار از آنچه بشر برای سعادت دنیا و آخرت خویش بدان نیاز دارد، شناخت و معرفی کرد. البته این اندازه هرگز از قدر و منزلت جناب شریف رضی که در عمر کوتاه چهل و هفت ساله‌اش به چنین اقدام بزرگی دست زده، نمی‌کاهد، بسی روشن است که او با جمع حکیمانۀ خطبه‌ها، نامه‌ها و کلمات قصار، مقاصد برتر و اهداف والاتری را نیز تعقیب می‌کرده و در پوشش بلاغت، ادب و هنر بیانی، چه حقایقی را به صحنه آورده و نام عزیز مولا حضرت امیر مؤمنان علیه السلام را در دوران خفقان عثمانی و حاکمیت معاویه خانان عترت طاهره، احیاء کرده است. روحش با مولایش محشور باد!

نهج البلاغه تاکنون ده‌ها ترجمه و شرح و توضیح به زبان‌های عربی، فارسی و اردو داشته که هر یک از منظری بدان نگریسته؛ لیکن ظرفیت این کتاب به عنوان منبع و مصدر اصلی و رئیسی، بسیار فراوان و فراگیر است؛ اما آنچه در این شرح و تحریر به بیان و قلم حضرت آیت الله العظمی جوادی آملی (دام ظلّه) درآمده، گویای چند نکته است:

نکته یکم: رابطه مؤلف این کتاب با مولا و مقتدایش حضرت امیر مؤمنان علیه السلام: همه اصحاب فکر و فرهنگ، از حوزه و دانشگاه، حتی عموم فرهنگ دوستان و علاقه‌مندان به قرآن و عترت به خوبی می‌دانند که عشق و ارادت حضرت استاد (دام ظلّه) به همه اهل بیت، به ویژه امیر مؤمنان علیه السلام به چه میزانی زیاد و وافر است و نوع بیان قلم و اظهارات حضرت استاد، نمایانگر حیرت و سرگردانی در دریای وجود علی بن ابی طالب است.

وسعت نظر و عمق رأی آن حضرت در همه مسائل و مباحث - خصوصاً مسائل حکمی، عرفانی و کلامی - همچنین قاطعیت صراحت و شفافیت ایشان در گفتار و رفتار، زمینه بسیار زنده و پویایی برای ورود و بررسی و تحقیق برای متفکر و اندیشه‌ورزی همانند حضرت آیت الله جوادی آملی (دامت برکاته) فراهم آورده، از این رو با دقت و امعان نظر و با عمق و جامعه‌نگری با دانش‌های متنوع علوم انسانی، به منظور شکافتن علوم و نظرهای مولای متقیان، امیر مؤمنان علیه السلام به شرح و تحریر این شخصیت متعالی به صحنه آمده و این یگانه جهان هستی را مورد شناخت و تعریف قرار داده‌اند.

نکته دوم: رابطه مؤلف با کتاب نهج البلاغه: همان‌گونه که خود حضرت فرموده است، کتاب ترجمه عقل انسان است: «رَسُولُكَ كَرُحْمَانُ عَقْلِكَ وَ كِتَابُكَ أَبْلَغُ مَا يَنْطِقُ عَنْكَ»^۱. این اثر خارق العاده، که از هر لحاظ جای نظر و دقت دارد، جامعیت آن، هم در خطبه‌ها، هم در خطابه‌ها نمایان است و حضرت استاد، همواره با التفات به این نکته که خطبه‌ها ناظر به گفت‌وگویی شخصی با پروردگار عالم و ذکر ذات، اوصاف، افعال و آثار حضرت حق است، حاوی نکات توحیدی خاص است که از احدی جز امیر مؤمنان علیه السلام چنین سخنانی امکان ندارد و همچنین است سخنان ایشان در باب ثنا و ستایش رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله یا عترت طاهره آن حضرت. این‌گونه معارف و حکمی که از حضرت علی علیه السلام در سر آغاز خطبه‌هاست، در یک مقام و مستوی است و سخنانی که به عنوان خطابه به افراد و جمع امت اسلام دارند، در سطح و مستوایی دیگر است، از این رو همواره با این دو پیش، کلام و سخنان حضرت را بررسی و تحلیل می‌کنند و چون علاقه استاد (دام ظلّه) به خطبه‌ها بیش از خطابه‌هاست - گرچه در اثنای خطابه‌ها نیز معارف بسیار بلندی را حضرت علی علیه السلام اشاره دارند - از این نقطه نظر می‌توان در نهج البلاغه غنا و قوتی دیگر مشاهده کرد.

۱. نهج البلاغه، حکمت ۳۰۱: «فرستاده تو بیان کننده میزان عقل توست و نوشته‌ات، گویاترین چیزی است که از جانب تو سخن می‌گوید».

حضرت استاد در نکته جالبی که بیش از سه دهه در زبان‌های اهل فکر و فرهنگ نقل می‌شود و یادگاری از ایشان است، فرمودند: «نمی‌شود با نهج البلاغه انقلاب و نهضت راه انداخت و با رساله عملی، آن را حفظ کرد». این واقعیت که با این بیان آشکار شده، با عنایت به فقیه و مرجع تقلید بودن حضرت استاد (دام ظلّه) روشن است که مراد، ضمن تحفظ و صیانت کامل از دانش فقه که در رساله متجلی است و بایستی مبنای عمل فقهی و تکالیف عباد قرار گیرد، بایستگی تأمین مباحث فراوان دیگر از منبع وحیانی نهج البلاغه است، از این رو لازم است کسی که نهج البلاغه را مبدأ حرکت و نهضت دانسته و می‌داند و معتقد است که این کتاب، علت محدثه انقلاب بوده و همین بایستی علت مبقیه هم باشد، شرح و توضیحی از این کتاب ارائه کند که مایه تضمین اندیشه و فکر و نهضت و انقلاب باشد.

بیشتر خطابه‌ها و نامه‌ها و مکاتبات حضرت، در دوران حکمرانی و حاکمیت جهان اسلام بوده؛ چه به لحاظ حفظ و صیانت حکومت یا به لحاظ مقابله با ناکثین و مارقین و قاسطین، از این رو بسیار مهم است که نهج البلاغه را مرامنامه حاکمیت الهی بدانیم و از این دریچه به جهان معرفی شود، گرچه مطالب و مباحث فراوان دیگری در زمینه‌های مختلف در آن وجود دارد.

به سخن دیگر، همان‌گونه که حضرت علی علیه السلام فرموده، که خدای والا در قرآن تجلی کرده است، بی‌آنکه دیده شود: «فَتَجَلَّى لَهُمْ - سُبْحَانَهُ - فِي كِتَابِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونُوا رَآؤُهُ»^۱، خود علی بن ابی طالب علیه السلام نیز در کتاب نهج البلاغه تجلی کرده است، بی‌آنکه دیده شود.

اکنون که تحقیقات پیرامون اسناد نهج البلاغه به کمال و تمام رسیده و کتاب تمام نهج البلاغه به عرصه تحقیق آمده، این رأی و نظر نمایان‌تر دیده می‌شود و

۱. نهج البلاغه، خطبه ۱۲۷: «پس خدای سبحان خود را در کتاب خود به بندگان شناساند، بی آن که او را بنگرند».

حضرت استاد هم ناظر به این کتاب، نهج البلاغه را تبیین و تحریر کرده‌اند. جمله معروف سید اولیا و امام اتقیا، حضرت مولا علیه السلام که فرمود: «سَلُونِي قَبْلَ أَنْ تَفْقِدُونِي»^۱ برای آیت الله جوادی آملی (دامت برکاته) همیشه نورافشانی می‌کند و جانشان را به ساحت مولایشان خیره می‌سازد. براین پایه، با رأی شریف ایشان این کتاب، «سَلُونِي قَبْلَ أَنْ تَفْقِدُونِي» نام گرفت، گرچه شاید در عرف متعارف نباشد؛ اما یادآور مرتبه بلند و مقام شامخ و جایگاه فاخر علوی علیه السلام است و می‌تواند عَلم شود برای شرح کتاب یکتا گوهر وجود، که عالی است و از اسم عالی حق، منشق است: «يَا عَالِي بِحَقِّ عَلِيٍّ»^۲. به باور حضرت استاد، تا نهج البلاغه به حوزه‌ها و دانشگاه‌ها راه نیابد و معارف و حکم و احکام آن، مبنای حرکت‌های اجتماعی، اخلاقی، تربیتی و سیاسی نباشد، جامعه مخصوصاً مراکز علمی و حوزه‌ها و دانشگاه‌ها با فرهنگ اسلام و انقلاب آشنا و مرتبط نمی‌شوند.

انقلاب هم مثل بسیاری از واژه‌های دیگر در معرض تحریف و انحراف است و هر حرکت تندروانه و بدون معیار و ملاک، انقلابی تلقی می‌شود و هیچ تردیدی نیست که همین علی بن ابی‌طالب علیه السلام که محور فتح الفتوح اسلام در جوار هدایت رسول مکرّم اسلام بود، چه مأموریت سخت و دشواری داشت که به منظور حفظ هویت اسلام و جامعه اسلامی، نیز تحفظ بر وحدت اسلام در دوران انزوا و دوران حکومت خود، حتی در فضای جنگ با دشمنان داخلی، با چه روش‌های هوشمندانه و حکیمانه‌ای عزّت و صلاح جامعه اسلامی را حفظ کردند و سرانجام نیز به جهت تحفظ بر این اصول دینی و اخلاقی، شربت شهادت نوشیدند!

اکنون که سخن ناشر در ماه مبارک رمضان و در حال صائم بودن راقم سطور نوشته

۱. نهج البلاغه، خطبة ۱۸۹: «از من بپرسید، پیش از آنکه مرا نیابید».

۲. بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۴۵: «ای خدای بلند مرتبه به حق علی علیه السلام».

می شود، به یاد بیانی از خود آن حضرت علیه السلام این کوتاه سخن پایان یافته و جمله والا و عجیب حضرت علی علیه السلام را که از حبیب خود رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیده بود، چنین نقل می شود: «سَمِعْتُ أَفْضَلَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَالْمَلَائِكَةَ الْمُقَرَّبِينَ يَقُولُ: إِنَّ سَيِّدَ الْوَصِيِّينَ يُقْتَلُ فِي سَيِّدِ الشُّهُورِ. فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَمَا سَيِّدُ الشُّهُورِ وَمَنْ سَيِّدُ الْوَصِيِّينَ؟ قَالَ: أَمَّا سَيِّدُ الشُّهُورِ فَشَهْرُ رَمَضَانَ وَأَمَّا سَيِّدُ الْوَصِيِّينَ فَأَنْتَ يَا عَلِيُّ!». ^۱ تحریر نهج البلاغه به خامه حضرت آیت الله جوادی آملی (حفظه الله) حاصل شرح و تبیین فقرات خطبه‌ها، نامه‌ها و حکمت‌های نهج البلاغه است که از سال ۱۳۷۱ در خطبه‌های نماز جمعه شهر مقدس قم آغاز شد و اکنون نیز روزهای پنجشنبه در درس اخلاق ایشان در بنیاد بین المللی علوم و حیاتی اسراء، شرح حکمت‌های نهج البلاغه ادامه دارد.

این اثر ارزشمند، پس از تحقیق و تدوین پژوهشگران گروه نهج البلاغه به حضرت استاد (دام ظلّه) ارائه و پس از ملاحظه و افزودن اشارات و مطالب تخصصی از سوی معظمّ له، آماده ویرایش و صفحه‌آرایی می‌گردد. مرکز نشر اسراء، کوشش آقایان محمدعلی حسن‌زاده و حمزه وفادار در نمونه‌خوانی و استخراج فهارس، آقای مجتبی شاه‌قلی در حروفنگاری و صفحه‌آرایی، نیز همکاری حجج اسلام سعید بندعلی، محمدصادق صدیقی و نعمت الله چوگانی در ویرایش و مقابل علمی و حجت‌الاسلام حسین اشرفی در آماده‌سازی اولیه و به ویژه حجت‌الاسلام محمدعلی پرهیزگار در تحقیق و تدوین و حجج اسلام عبدالله موحدی‌محب و مجید حیدری‌فرا که در نظارت علمی جلد یکم این اثر ارزنده نقش‌آفرینی داشتند، ارجح نهادند و صمیمانه تشکر می‌کند.

مرکز نشر اسراء

۱. فضائل الأشهر الثلاثة، ص ۱۰۷ - ۱۰۹، ح ۱۰۱: «شنیدم برترین انبیاء و رسولان و ملائکه مقرب خدا می گفت: سید وصیین در سید ماه‌ها کشته خواهد شد؛ پس گفتم ای رسول خدا سرور ماه‌ها چیست و آقای وصیین کیست؟ فرمود: سید ماه‌ها رمضان است و سرور اوصیا تو هستی ای علی».